

2023 – DOSARELE PATRIMONIULUI (CXXIX):

**cea mai veche biserică românească ... a făcut-o Mihai Viteazul!
- de scăderile alor tăi te doare mai mult decât de ale străinilor?**

Biserica reformată Ocna Sibiului
Salzburg - Vizakna Oagna

Româncă
cu ulcioră

Ctitoria a doi
domnitori

Constantin Brâncoveanu

Șura Mică
Neamul

Biserica fortificată
românesc

De scăderile alor tăi te doare mai mult decât de ale străinilor ...

Dosarele patrimoniului (CXXIX)

Anul comemorativ al innografilor și cântăreților bisericești (psalți)

Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice

Peste 184.000 de persoane vor beneficia de modernizarea drumului județean DJ 106B A1 - Șura Mică - Ocna Sibiului - Loamneș - Soroștin - Țapu, calea de acces rutieră a sibienilor spre „Litoralul Ardealului”. Pentru că șurenii sărbătoresc 700 de ani de la atestarea documentară a comunei Șura Mică (1323), prezentăm peisajul cultural (nealterat, până în veacul al XX-lea), așa cum l-a descris marele istoric Nicolae Iorga în „Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească” (1906).

În „Prefață”, Nicolae Iorga mărturisea: «... Am zugrăvit ce mi-a fost cu puțință să văd și ce mi-a dat mâna să văd, călătorind totdeauna cu banii miei. Aș fi putut să fac foarte lesne capitole mari și trufașe din lămuririle de tot felul pe care le-am întrețesut cu povestirea și descrierea, dar sînt sigur prea bătrîn pentru ca să mă pot hotărî a spăria lumea cu știința sau cu talentul meu. De almintrelea sînt atîția cari fac, - și cu izbîndă bună - acest lucru. Am fost învinuit și de nedreptate, de părtenire: ba un om cum se cade m’a pîrît ca pe un nesimțitor față de poporul românesc. Acestuia din urmă ce aș putea să-i răspund? Celorlalți li pot spune că n’au nici cea mai mică dreptate. De scăderile alor tăi te doare mai mult decât de ale străinilor. Poleind păcatele unui neam cu lingușiri, cred că-i faci o foarte proastă îndatorire. (...)).»

Pentru cititorii „**Tribunei**”, reproducem **cap. III. Ocna Sibiului**: «Un drum paralel cu al Săliștei duce spre Ocna. În stînga sînt zimții albăstriei ai munților, cei făgărășeni de o parte, ai Rășinarilor de alta, și prin creștătura dintre alte două șiruri se gîcește valea strîmtă a Oltului. În dreapta sînt delulețele pe care le pătează viile Sibiului, iar mai departe mijesc coperișurile de țiglă roșie, amestecul de alb și trandafiriu, supt livada pomilor bătrîni, unde e **Rușciorul**, sat cucerit pe jumătate asupra Sașilor. În față, o dungă de șes printre lăvicere înguste de porumburi, de grîie, de cînepe. Cotești la dreapta prin această cale fără arbori, cu pămîntul cenușiu, scrupos, sărac, și ești îndată în satul săsesc destul de bogat pe care Romîinii îl numesc **Șura-Mică**. Nici nu e alt ceva decît o lungă înșirare de șuri zidite, căsoaie mari ale Săsimii stăpînitoare. Culmi mari de țiglă, ferești cu obloanele verzi, pridvoare, curți cu totul închise privirilor. Zi și noapte, se perindează turmele pripite și încetele cîrduri de bivolițe negre, spurcate prin bălțile din împrejurimi. Pe o înălțime la mijlocul satului stă marea biserică veche, cu ferești gotice înflorite, în zidul gros de bolovani îngrămădiți. **O înconjură cea mai romantică din vechile curți pustii**. Iar cînd intri înlăuntru, prin ușa tivită cu mușchiu catefelat, ai, ca de obicei în lăcașurile de închinare ale Sașilor, pereți goi, cîte un stîngaciu crucifix din veacul al XVIII-lea, prapuri de stofe proaste, prăfuite și un val-vîrtej de bănci cu însemnarea celor cari au dreptul de a se sălășlui în ele, - goliciune și sărăcie. Se văd și cîteva case românești scunde, prinse din birne, cu doi ochișori de fereastră la drum, și fel de fel de podoabe de cruci și flori săpate în lemn sau întipărite'n tencuială. În ele stă și cîte un Țigan. De toți sînt vre-o șapte-zeci de familii, care s'au strîns mai ales în anii din urmă și tind să cucerească și mai departe. Într'o clipă de mărînimie, comuna săsească li-a dat loc de biserică, și acuma o mică zidire albă, cu chipuri de sfinți catolici - locuitorii sînt uniți - se ridică în marginea marelui sat al Sașilor. La poartă e o cruce de zid cu coperiș ca în Săliște, și inscripția, cu litere latine, spune că a fost împodobită de niște „zugrăvițe” săliștene. **Mai este acum pînă la Ocna Sibiului** un drum scurt printre micile ogoare unde, în această zi de August, lucrează la culesul verdețurilor Săsoaice cu cocheta pălărie de paie albă peste părul împletit și întors în roată. Îndată pămîntul de cenușă ușoară se prăvăle, se frămîntă, crapă în răscoieli adînci, pe unde se furișază o apă greoaie, urîtă, care lasă praf de sare pe buruienile sărace din marginea ei. Se văd înaintea, pe una din aceste triste movile pleșuve, două șoproane - sau, cum se zice aici, șopuri -, acoperite cu o veche șindrilă neagră. Mai departe se lucrează la o cărămidărie. Cîteva căruțe rătăcesc în învălmășala de lucruri nehotărîte, adunate în movile. Ceva mai încolo, la stînga, e un mare parc de băi, cu pavilioane de lemn înzorzonat și plin de tărcături. Iar pe cîteva alte dîlmuri de cenușă goală se urcă drumuri strîmbe, mai mult nepietruite și gropoase, printre case mari, urîte, după chipul săsesc. **Aici au venit odinioară Romanii căutînd sarea** pe care n'o găsiseră încă dincolo de munți și pe care n'o scotociră nici-odată din munții Moldovei. Din locuri depărtate, dela barbarii Ținuturilor vecine, din țerile de peste Dunăre pînă adînc în Balcani, veniau negustorii aducînd cu sine acele monete de aur și argint cu chipuri de Cesari și de Împărătese, acei bani grecești de la Dyrhachium și din părțile macedonene, cari iese la iveală neconținut la răscolirea sapei plugarului și la despicarea brazdelor de plug, îmbogățind zi de zi minunata colecție de monete și anticități pe care o păstrează în pașnicul presbiteriu canonicul Andrei Bakk, parohul catolic al Ocnei. Lacurile acelea negre, cu luciul de ardesie, în care bolnavii își caută însănătoșirea pe margini, pe cînd la mijloc adîncimea se cufundă

prăpăstuit în zecimi de metri, sînt ocnele de odinioară, năpădite de apă. Altele sînt abia muiate de prelingerea pîraielor, și într'una, care primise după lupta din 1848 trupuri însîngerate de honvezi revoluționari, uciși de ostașii Împăratului, un șuvoiu sălbatec de munte ridică de-asupra pe cîțiva dintre bieții mucenici, păstrați minunat în sare, și în cinstea cărora s'a ridicat un mic monument pe deal, după ce i-a primit în sfîrșit pămîntul. **Locuitorii cei mai vechi ai Ocnei au avut între ei și Sași.**

Mai dăunăzi s'a stins cel din urmă din acest neam deșțărat. Dintre lucrătorii unguri de odinioară ai Ocnei, **cari au dat orașului numele de Vizakna**, trăiesc încă destul de multe familii, cu un paroh catolic, care se sălășluiesc într'un rînd de mari case gospodărești, clădite aproape ca ale Sașilor. Sînt mai mult meșteri, cari-și caută de lucru departe, pe cînd familiile rămîn acasă și, neputînd lucra singure pămîntul, îl arendează sau îl vînd, și pierd astfel cel mai puternic temei al vieții unui popor. Ungurii mai dau astăzi aproape întreg consiliul comunal; ei au răpus dăunăzi candidatura de parlament naționalistă a d-rului Aurel Cosma. Dar pe încetul viitorul li se tot îngustează; de amîndouă părțile îi strîng șirurile dese ale caselor românești „din susul” și „din josul” apei. Ai noștri sînt lucrători de pămînt și stăpîni de turme: lîna ce se strînge, o lucrează apoi în tot cursul iernii femeile, de o hărnicie și de o pricepere în izvoade și în potrivirea colorilor cum nu se întîmpină la celelalte popoare ale țării „**Unde-ți poate lucra Săsoaica**”, spunea cu ochii strălucitori de biruință o bună gospodină, după ce desfășurase înaintea mea tot cuprinsul lăzii de Brașov, ce se aduce în casa însurășilor de zestre, în Lunea de după nuntă: coperișuri de pat și de masă, lăvicere, țoale, traiste, în care colorile deosebitoare ale satului, roșul și verdele, erau potrivite în cîte și cîte chipuri de legături măiestre. **Cea mai veche biserică românească din acest loc a făcut-o Mihai Viteazul. Îndată după căderea lui, orașul a vrut s'o dărîme, dar Romîni au răscumpărat-o, învoindu-se a plăti o dare bisericii calvinești, a stăpînilor.** Cînd vechiul lăcaș slăbise acuma din încheieturi, Constantin - Vodă Brîncoveanu a dat bani pentru dregerea bisericii. Ea s'a mîntuit abia după moartea lui. După cîtva timp, clădirea cea nouă s'a făcut biserică unită, și dăunăzi i s'a dăruit o reparație care a cruțat însă liniile de zimțuri, firidele, potrivite ca la Săliște, și, chiar în mijlocul goliciunii varului proaspăt, un chip al Brîncoveanului, zugrăvit de vre-un prost meșter localnic, după închipuire, cu calpac unguresc, mustăți lungi și o barbă albă, răsfirată. Neuniții și-au făcut întăiu o biserică în deal, care se zice biserica „din jos”, fiindcă se află în josul apei. Alta, mai nouă, cu o școală lîngă dînsa, e mult mai încăpătoare. Au făcut-o sătenii, cu cărămida, cu banul și cu osteneala lor, și unul din preoții Ocnei - **se zice de fapt Ognă**, iar celor mai vechi îi plăcea să scrie: **Vizagna** - părintele Isaia Popa, mare cîntăreț în vremurile sale, înzestrat cu unul din cele mai minunate glasuri, își mai aduce aminte cînd, acum treizeci de ani și mai bine, căra și el cărămidă pentru mîntuirea școlii. „**Și tata mi-a zis, Saie, bagă de samă, să știi că tu ai lucrat colo sus, la vîrfurile coperișului**”. **Cîte legături nu statornicește între oamenii aceluiași sat conștiința muncii împreună, jertfele frățești prin care, în afară de puterile lumii, s'au îndeplinit toate aceste lucruri care se văd cu mîndrie până astăzi!**»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<https://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2022-dosarele-patrimoniului-cxxix-cea-mai-veche-biserica-romaneasca--a-facut-o-mihai-viteazul-de-scaderile-alor-tai-te-doare-mai-mult-decat-de-ale-strainilor-169388.html>

The screenshot shows the Tribuna.ro website interface. At the top, there is a red navigation bar with categories: Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. Below this is the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". The main content area features a headline: "2022 Dosarele patrimoniului (CXXIX): cea mai veche biserică românească ... a făcut-o Mihai Viteazul! - de scăderile alor tăi te doare mai mult decât de ale străinilor?". Below the headline, it shows the author "Marius HALMAGHI", the date "06.04.2023 21:41", "642 vizualizari", and "0 comentarii". To the right of the article is an advertisement for "ELIT SCOLA DE SOFERI" with a "DEERTA" logo and a photo of a woman.

În: *Tribuna*, 06 aprilie 2023